

Kokowski, Andrzej

Wystawa Schätze der Ostgoten w Bevern (Dolna Saksonia)

Archeologia Polski Środkowowschodniej 1, 289-291

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANDRZEJ KOKOWSKI

WYSTAWA SCHÄTZE DER OSTGOTEN W BEVERN (DOLNA SAKSONIA)

W dniach od 24 marca do 29 października 1995 roku, prezentowana była w salach renesansowego zamku w Bevern wystawa, pokazująca dzieje kultury gockiej w Europie środkowej w okresie pomiędzy ostatnią ćwiertcią drugiego wieku po Chrystusie, po początek wieku piątego, z niewielkim ekskursem do połowy wieku piątego. Realizacja projektu zabrała organizatorom - którymi byli Katedra Archeologii Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej z Lublina, Muzeum Okręgowe z Zamościa i Centrum Kultury Weserrenaissance-Schloß-Bevern - pięć lat. Koncepcji scenariusza A. Kokowskiego (autora katalogu) podporządkowana została praca zespołu który tworzyli: mgr Christian Leiber, dyrektor Centrum Kultury w Schloß/Bevern - główny organizator strony niemieckiej, mgr Andrzej Urbański, dyrektor Muzeum Okręgowego w Zamościu - odpowiedzialny za stronę formalno prawną przedsięwzięcia, mgr Jerzy Kuśnierz, kustosz Muzeum Okręgowego w Zamościu - odpowiedzialny za skompletowanie kolekcji, mgr Marta Stasiak - odpowiedzialna za przygotowanie kolekcji, jak również anglojęzyczną wersję materiałów wystawowych, Tomasz Krajewski - wykonawca makiet cmentarzysk z Odrów, Gródka nad Bugiem, Masłomęcza w początku funkcjonowania cmentarzyska, oraz w końcowej fazie jego istnienia, Moroczyna, jak również modelu - rekonstrukcji budowli mieszkalnej z Hrubieszowa-Podgórze, artyści - rzeźbiarze Wojciech Mendzelewski i Cezary Sienkiel - twórcy sześciu odlewów rzeźbiarskich postaci naturalnej wielkości, oraz sześciu odlewów rąk i głowy ludzkiej, Marta Zaleszczyk - autorka rekonstrukcji strojów ludności kultury wielbarskiej z końca II w., strojów Sarmatek i ubioru rzeźby „znikającego Gota”, artysta - plastyk Arkadiusz Nowomiński - projektodawca i autor satyrycznych akwarel oraz projektów kartek pocztowych, artysta plastyk Angelika Reuter - wykonawca oprawy plastycznej wystawy, twórczyni layout katalogu wystawy, projektantka plakatu i koncepcji winety reklamowej, prof. dr Bernd Krämer - autor architektury wnętrza, artysta fotografik Andreas Krukemeyer - autor fotosów dla wystawy, fotografii zabytków do katalogu i projektów pocztówek fotograficznych oraz mgr Stephan Krabath - współpracownik naukowy ze strony Uniwersytetu w Getyndze.

Na powierzchni około 550 m zgromadzono 5157 zabytków, które - chociaż w bez mała 90% pochodzą z badań Katedry Archeologii UMCS prowadzonych na cmentarzyskach grupy masłomęckiej w Kotlinie Hrubieszowskiej i znajdują się w Kolekcji Muzeum

Okręgowego w Zamościu - zostały uzu-pełnione eksponatami z wielu innych instytucji i kolekcji prywatnych. Ze zbiorów Muzeum Lubelskiego na Zamku w Lublinie prezentowano między innymi zespół grobu wojownika kultury przeworskiej z Podlodowa, skarb bursztynów z okresu wędrówek ludów z Basonii i skarb monet rzymskich z Ruszczyzny. Muzeum Narodowe ze Szczecina udostępniło zespoły grobowe kultury wielbarskiej z cmentarzyska w Gronowie a Muzeum Okręgowe z Koszalina - inwentarze pochówków z cmentarzyska z Nowego Łowicza. Z Muzeum Okręgowego w Białymstoku pożyczono inwentarze trzech grobów z cmentarzyska w Cecelach - eponimicznego stanowiska fazy cecelskiej kultury wielbarskiej, natomiast Państwowe Muzeum Archeologiczne z Warszawy wyraziło zgodę na prezentację inwentarza tak zwanego gepidzkiego grobu książęcego z Rudki na Wołyniu. Ze zbiorów Muzeum Regionalnego z Krasnegostawu pozyskano efektowny skarb denarów z Romanowa, zbiory Państwowej Służby Ochrony Zabytków z Zamościa reprezentowane były przez zabytki z osady ludności grupy masłomęckiej w Hrubieszowie Podgórze, natomiast Muzeum im Stanisława Staszica z Hrubieszowa pokazało zabytki z najstarszych odkryć grupy masłomęckiej. Kolekcje prywatne reprezentowane były przez liczny zbiór monet - w tym suberatusów, fibul, paciorków i unikatowej plakiety z wyobrażeniem twarzy ludzkiej znajdujących się w posiadaniu Piotra Kani z Gródka nad Bugiem, denar z kolekcji Wacława Panasiewicza z Moroczyna oraz jeden z najefektowniejszych eksponatów w postaci późnorzymskiego miecza typu *spatha* udostępnionego przez Lecha Rządковского z Hrubieszowa.

Kolekcje zagraniczne reprezentowane były przez eksponaty z jednego z najstarszych cmentarzysk kultury czerniachowskiej, w miejscowości Rużyczanka na Podolu (zbiory Pedahohicznoho Instytutu z Kamieńca Podolskiego), kopie dwóch monumentalnych statui kamiennych z późnego okresu rzymskiego znajdujących się w posiadaniu Muzeum Historycznego z Kamieńca Podolskiego, późnorzymskie zespoły grobowe kultury czerniachowskiej z interesującymi importami prowincjonalnorzymskimi z miejscowości Czerneliw Ruśkyj, Romaniwka i Romanowe Siolo na Podolu (zbiory Krajewedczeskoho Muzeja w Tarnopolu). Sensacją wystawy była światowa premiera prezentacji tak zwanego skarbu srebrnych, pozłacanych i emaliowanych przedmiotów z Zamościa, przechowywanych od z góra 150 lat w zbiorach Gosudarstwiennego Ermitaża w Sankt

Petersburgu.

Oprócz wymienionych wyżej makiet i rzeźb, na wystawie pokazano jeszcze trzy rekonstrukcje podstawowych typów pochówków grupy masłomeckiej, trzy plansze z rekonstrukcjami strojów, dwie plansze z rekonstrukcjami grobów, 24 duże plansze informacyjne z fotografiami i rysunkami oraz 24 plansze tekstowe.

Organizatorzy przygotowali 250-stronicowy katalog z barwnymi ilustracjami, dwie serie pocztówek okolicznościowych, prospekt reklamowy, trzy formaty plakatu, torby reklamowe i edycję ekspozycji na płycie CD dla PC. Jeden z głównych sponsorów Wystawy, Browar "Einbeck" reklamował ją na milionie podkładek pod piwo. Do nabycia były też srebrne i złote kopie zabytków archeologicznych autorstwa artysty - jubiler Marii Kowalskiej.

Wystawę zwiedziło 35278 osób. Towarzyszyło jej żywe zainteresowanie mediów. O Schätze der Ostgoten pisano w około 300 doniesieniach prasowych (w tym w tak znaczących pismach codziennych jak: „Süddeutsche Zeitung”, „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, „Die Zeit”), magazynach o wielomilionowych nakładach w rodzaju: „Madamme”, „Contact”, „Mosaika”, „Fokus”, telegazecie NDR i w komputerowych bankach danych. Wystawę odwiedziło sześć stacji telewizyjnych, które zrealizowały w sumie 21 programów, oraz kilkunastu dziennikarzy radiowych. Stała się ona pretekstem dla dorocznych spotkań elitarnych klubów i stowarzyszeń w rodzaju „Rotary” i „Layon Club”. Ekspozycję zwiedzały też wycieczki studenckie z niemal wszystkich uniwersytetów niemieckich, a na specjalne zaproszenie organizatorów niemieckich - wycieczka studentów archeologii z Lublina.

Wysoką rangę polityczną „Skarbów wschodnich Gotów” w procesie pojednania europejskiego dokumentują wizyty wielu czołowych polityków niemieckich. Wystawę otworzył premier Dolnej Saksonii G. Schröder. Na czele delegacji Parlamentu Niemieckiego stała jego Przewodnicząca - R. Süßmuth. Odwiedzili ją też między innymi minister spraw zagranicznych K. Kinkel i minister kultury E. Wernstedt. Wagę przedsięwzięcia najtrafniej podsumował w liście do Organizatorów prof. dr hab. Bronisław Geremek, Przewodniczący Klubu Parlamentarnego Unii Wolności, który pisał między innymi „*Jestem przekonany, że jest to inicjatywa ważna zarówno z punktu widzenia naukowego jak i społecznego. W polsko-niemieckim pojednaniu historia może odegrać*

ogromną rolę - wystawa temu będzie na pewno służyć.”. Z tą opinią zgodni byli wszyscy goście, którzy odwiedzili Bevern.

Wystawie towarzyszyło szereg imprez przygotowanych przez organizatorów „Schätze der Ostgoten”. Już od 1992 roku wykłady otwarte na terenie Dolnej Saksonii prowadził dr A. Kokowski. W 1995 roku w cyklu wykładów publicznych gromadzących setki słuchaczy uczestniczyli prof. dr Andreas Schwarz z Wiednia, prof. dr Jørgen Ilkjaer z Århus, dr Claus von Carnap-Bornheim z Marburga i dr Andrzej Kokowski. Śmiertelna choroba nie pozwoliła na wygłoszenie wykładu prof. dr. hab. Kazimierzowi Godłowskiemu. Z okazji Wystawy zwołano w Bevern doroczny zjazd i konferencję Dolnosaksońskiego Towarzystwa Archeologicznego (inauguracyjny wykład plenarny wygłosił A. Kokowski). W dniach 1.07-31.07. pokazano w Holzminden wystawę „Zamość Miasto Renesansu”. Od 1.08 do 28.09 prezentowano z wielkim sukcesem wystawę grafiki artystów związanych z Instytutem Wychowania Plastycznego UMCS pt. „Dziesięcioro z Lublina” (J. Ferenc, S. Górecki, D. Kołwzan-Nowicka, P. Lech, Z. Liwak, G. D. Mazurek, Z. Niedźwiedź, I. Nawrot-Trzcńska, A. Popek, M. Snoch). 27 sierpnia „Dzień Polski” w Bevern uświetniły koncerty: Dziecięcej „*Capella al Antico*” z Zamościa, Zespołu Tańca Ludowego UMCS „Lubluniacy” z Lublina, międzynarodowego kwartetu jazzowego Jarosława Śmietany z Krakowa, Warszawy, Berlina i Hamburga, oraz spektakle Teatrów „Reduta” z Berlina i Poznania oraz „Klinikum Lalek” z Warszawy. Prezentację „Kuchni Polskiej” w najekskluzywniejszej restauracji w regionie „Restaurant Schloß Bevern” prowadzili M. Stasiak i A. Kokowski.

Podstawową bibliografię związaną z wystawą stanowią: A. Kokowski, Ch. Leiber, Schätze der Ostgoten, Konrad-Theiss-Verlag-Stuttgart 1995, s. 250 (zawiera przedmowę Premiera Rządu Dolnej Saksonii G. Schrödera - s. 5; wstęp Ch. Leibera - s. 17-21; aneks antropologiczny S. Hummel i H. Baron - s. 111-113; tekst i katalog A. Kokowski - ss. 23-110, 115-215); A. Kokowski, Presse Spiegel, Bevern/Holzminden 1995 (por. tenże - Bibliografia Wystawy „Schätze der Ostgoten” Bevern 1995, „Archeologiczne Listy”, nr 3:1995); J. Kuśnierz, „Skarby wschodnich Gotów”, Zamojski Kwartalnik Kulturalny, nr 3:1995, s. 53-58.

ANDRZEJ KOKOWSKI

THE EXHIBITION "SCHÄTZE DER OSTGOTEN" IN BEVERN (LOWER SAXONY)

An exhibition presenting the culture of the Goths from the period since the end of the 2nd till the middle of the 5th centuries AD was shown from March 24 till October 29, 1995, in the Bevern Castle in Lower Saxony. The exhibition was organized by the Chair of Archeology, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, the Regional Museum in Zamość, and the Weserrenaissance-Schloß-Bevern Cultural Centre. On the area of 550 m² some 5157 exhibits were shown, coming mainly from the explorations of the Chair and the collection of the

Regional Museum in Zamość, as well as from the museums in Szczecin, Koszalin, Warszawa, Białystok, Lublin, Krasnystaw, Hrubieszów, Tarnopol, Kamieniec Podolski in the Ukraine and Sankt Petersburg in Russia. The exhibition also included 5 models of burial grounds, a model of a hut, 6 sculptures of human figures in clothes from the period, two copies of stone figurines from the Ukraine, 6 casts of human arms and faces, 6 water colours which satirically depicted the history of the Goths, 3 reconstructions of graves, 58 illustration boards. The exhibition was

documented with a catalogue (A. Kokowski, Ch. Leiber 1995) and accompanied with a number of publications as souvenirs and advertisements.

Some 35278 persons came to see the exhibition. The press published about 300 pieces of news about it. It was shown many times

on TV and discussed on the radio. Several prominent persons in German politics, including the president of the Bundestag, R. Stüssmuth, paid their visits. The exhibition was also accompanied by many scientific meetings, popularizing conferences as well as cultural events presenting various forms of Polish art and culture.

Katedra Archeologii UMCS w Lublinie

BIBLIOTEKA
Instytutu Archeologii UW
Żwirki i Wigury 97/99
02-089 Warszawa
tel. 23-62-29, 22-48-81 w. 268